HYVIL

HE 99/2025 Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Kuulemistilaisuus 22.10.2025, Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaosto

Erityisasiantuntija Jaana Viemerö, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy

Erityistä tukea tarvitsevien ryhmien asuntorakentamiseen varatut määrärahat pienenevät olennaisesti

- Vuonna 2024 korkotukilainojen hyväksymisvaltuus oli 2250 miljoonaa euroa, vuonna 2025 se oli 1750 miljoonaa euroa ja talousarvioesityksessä vuodelle 2026 hyväksymisvaltuus on 1135 miljoonaa euroa. Lisäksi budjettiriihessä syyskuussa linjattiin, että ko. määrärahasta leikataan vuonna 2027 vielä 365 miljoonaa euroa.
- Erityisryhmien investointiavustukset olivat määrärahaesityksen mukaan 63 miljoonaa euroa vuonna 2024, 15 miljoonaa euroa vuonna 2025 ja talousarvioesityksessä 15 miljoonaa euroa vuodelle 2026.
- Käytännössä erityisryhmien investointiavustuksen leikkaus tarkoittaa, ettei muita kuin vammaisille tai asunnottomille henkilöille tarkoitettuja erityisryhmien asuntohankkeita voida tukea investointiavustuksella.

HYVIL

Määrärahojen vähentämisellä on laajoja yhteiskunnallisia vaikutuksia

- Tulo- ja koulutustasoon liittyvä segregaatio on lisääntynyt Suomessa 2000-luvulla. Valtion rahoituksella toteutettua asuntotuotantoa on voitu käyttää sosiaalisen sekoittamisen välineenä.
- Lisääntynyt segregaatio ja huono-osaisuuden keskittyminen lisää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta, joka osaltaan lisää hyvinvointialueiden kustannuksia. Kustannusten suuruutta on vaikea ennakoida.
- Segregaation ehkäisemiseksi asuntotuotannossa tarvitaan pitkäjänteisyyttä ja asuntopoliittisten tavoitteiden toteuttamista yli hallituskausien.

Erityisryhmien asuntotuotanto edellyttää riittäviä resursseja

- Erityisryhmien asuntotuotannon osalta riittävät investointiavustukset ovat mahdollistaneet erityisryhmien tarpeisiin soveltuvan asuntorakentamisen.
- Tämänhetkinen avustuksen taso,15 miljoonaa euroa, on riittämätön hyvinvointialueiden hankkeiden toteuttamiseen ja ikääntyneiden asumisen turvaamiseen.
- Erityisesti ikääntyneiden ympärivuorokautisten asumisyksiköiden sekä edullisten, ikääntyneille sopivien asuntojen tarve kasvavaa merkittävästi lähitulevaisuudessa.
- Tehtyjen lainsäädäntömuutosten vuoksi hyvinvointialueiden tulee vähentää sekä vammaisten että ikääntyneiden laitoshoitoa. Uusia asuntoja tarvitaan lisää jo pelkästään tämän takia.

Hyvinvointialueiden kustannukset kasvavat

- Lisääntynyt segregaatio ja huono-osaisuuden keskittyminen lisää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta, joka osaltaan lisää hyvinvointialueiden kustannuksia. Kustannusten suuruutta on vaikea ennakoida.
- Erityisryhmien asumiseen kohdistuneiden investointiavustusten väheneminen vaikuttaa hyvinvointialueiden asiakasmaksutuloihin. Asiakasmaksulainsäädännön mukaan vuokrakulut, jotka ylittävät asumistuen enimmäismäärät, sekä asumistuen omavastuut pienentävät varsinaisesta hoivapalvelusta perittäviä asiakasmaksuja. . Myös yksityisten palveluntuottajien kustannukset ovat nousseet, minkä seurauksena myös ostopalveluina hankittujen palvelujen asiakasmaksutulot vähenevät.
- Määrärahojen pienuus voi johtaa hyvinvointialueen sote -palvelutuotannon vähenemiseen taloustilanteen rajoittaessa hyvinvointialueiden mahdollisuutta omaan palvelutuotantoon. Määrärahojen pienuus kasvattaa lainanottovaltuuksien tarvetta niillä hyvinvointialueilla, joilla olisi edellytykset järjestää em. palvelut omana tuotantona ja subventoida asukkaiden vuokrakustannuksia.

Muutosten yhteisvaikutuksia tulee selvittää

- Edullinen asuntotuotanto on välillinen osa sosiaaliturvapolitiikkaa. Vuosina 2024–2025 toteutetut sosiaaliturvamuutokset ovat kohdistuneet erityisryhmien pienituloisiin henkilöihin. On todennäköistä, että esitetyt määrärahojen leikkaukset kohdistuvat vähintään muutaman vuoden viiveellä samaan väestöryhmään.
- Vuokranmaksuvaikeuksien, häätöjen sekä asunnottomuuden määrä on kasvanut.
- Tulisi selvittää tarkemmin sosiaaliturvaan tehtyjen muutosten sekä määrärahojen leikkausten yhteisvaikutukset sekä laatia suunnitelma riittävän valtion rahoituksen pitkäjänteisestä turvaamisesta.

HYVIL

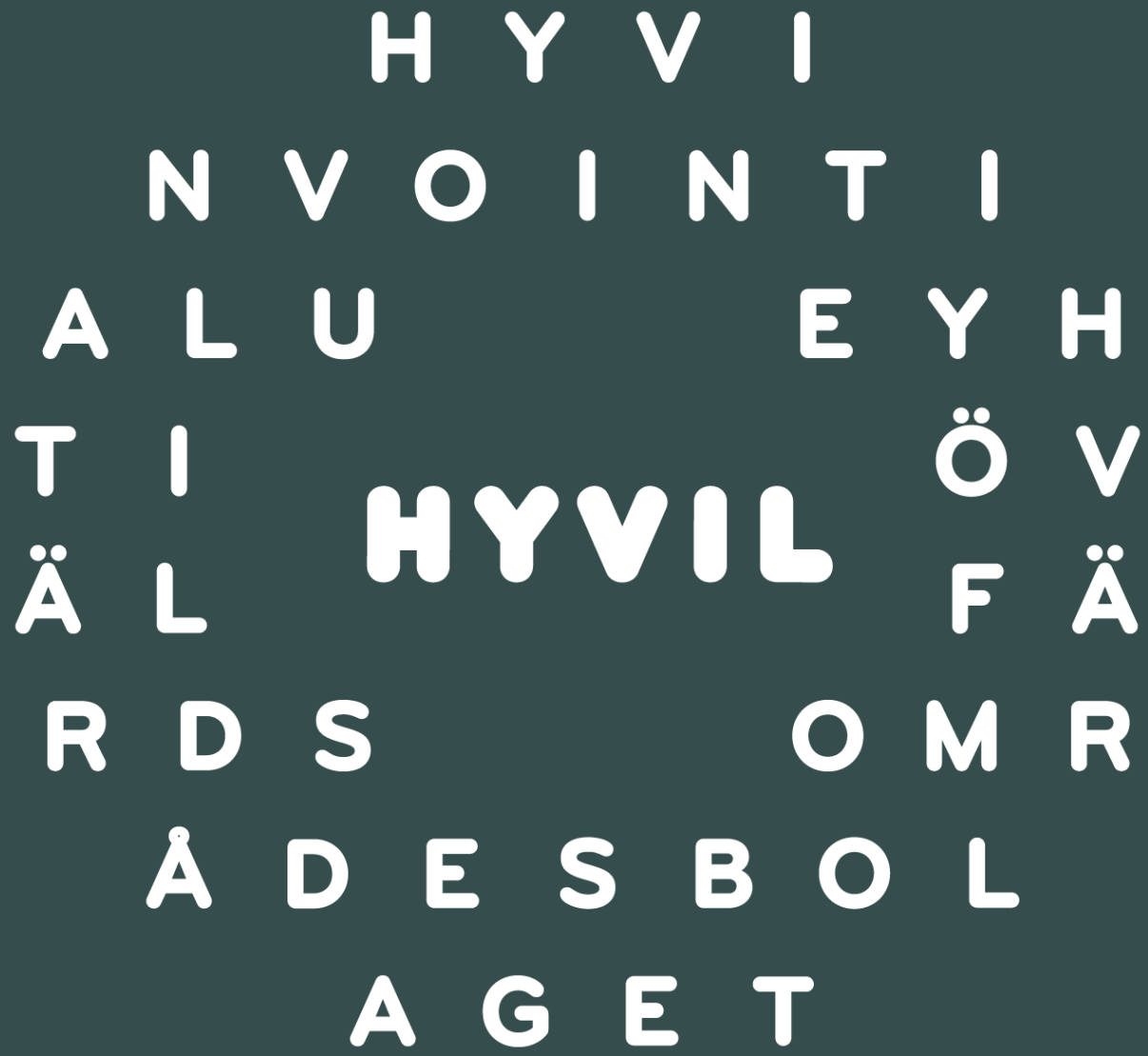
HYVI
NVOINTI
ALU
EYH
TI
ÖV
HYVIL
ÄL
FÄ
RDS
OMR
ÅDESBOL
AGET